ABORDĂRI CONCEPTUALE CU PRIVIRE LA CETĂȚENIE PRIN PRISMA PROTECȚIEI DIPLOMATICE A NAŢIONALILOR ÎN DREPTUL INTERNAŢIONAL PUBLIC ŞI ASIGURAREA DREPTURILOR OMULUI

Virginia ZAHARIA, dr., lector univ.,
Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova
E-mail: virginica.zaharia@yahoo.com
Ala LUCA, dr., lector univ.,
Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova
E-mail: lucaala0@gmail.com

Abstract

The institution of diplomatic protection serves for certain essential purposes to the international community, representing a right of the state to act by diplomatic and peaceful means in order to protect the interests of its citizens abroad, who have been prejudiced or their fundamental rights have been violated.

In the area of diplomatic protection, the link to citizenship implies the involvement of several elements, including the attribution of citizenship as the connection between the individual and the state (birth or naturalization).

Public international law operates in two ways of acquiring citizenship: the acquisition of the nationality by birth and the derived acquisition, such as the acquisition of citizenship of a state on demand, or the acquisition of citizenship in the case of successions of states. For the purpose of diplomatic protection, birth and naturalization - are generally accepted and sufficient links for granting citizenship.

Keywords: *citizenship, diplomatic protection, public international law, human rights, citizen, individual, state.*

Introducere

Problemele cu care se confruntă populația în dreptul internațional au căpătat o importanță deosebită încă la începutul secolului, ca rezultat al dezvoltării relațiilor dintre state și amplificării relațiilor comerciale. În acest context, aflându-se pe teritoriul unui stat străin, individul se poziționează într-o relație legală cu două state: statul național și statul pe teritoriul căruia el și-a stabilit reședința sau își desfășoară afacerile. Odată cu intrarea acestuia pe un teritoriu străin, el cade sub incidența și jurisdicția teritorială a statului pe care se află. Prin acorduri interstatale se stabilesc anumite reguli de conduită care trebuie urmate de către state cu privire la protecția aplicabilă străinilor și asigurarea drepturilor acestora prin mijloace diplomatice.

Adunarea Generală a O.N.U a adoptat în anul 1985 Declarația privind drepturile omului cu privire la persoanele care nu sunt cetățeni ai țării de reședință [24]. Prezenta Declarație nu prevede mecanismul de asigurare a respectării prevederilor sale, dar confirmă dreptul străinilor de a se adresa reprezentanțelor consulare și diplomatice ale statului, cetățeni ai căruia ei sunt, în scopul acordării protecției diplomatice și asigurării drepturilor omului. Se poate afirma faptul că actualmente cetățenii străini, în calitatea sa de persoane, pot avea anumite drepturi prevăzute de dreptul internațional cu excepția acelor mijloace care le sunt oferite în rezultatul intervenției statului, cetățeni ai căruia ei sunt [13, p.1059-1061].

În anul 1990 a fost adoptată Convenţia internaţională cu privire la protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi a membrilor familiilor acestora [25]. Articolul 23 al Convenţiei prevede: „Muncitorii migranţi şi membrii familiilor acestora au dreptul la protecţie şi ajutor din partea misiunilor diplomatice şi consulare ale statului de provenienţă sau ale statului care reprezintă interesele acestui stat, când sunt încălcate drepturile

recunoscute de prezenta convenţie". În această Convenție a fost prevăzut dreptul muncitorilor – migranți la protecție din partea misiunilor diplomatice și consulare ale statului de proveniență sau al statului care reprezintă interesele acestui stat.

Rezultate obţinute și discuții

Protecția diplomatică rămâne a fi un mijloc eficient de asigurare a respectării drepturilor omului, capătând o importanță majoră în asigurarea drepturilor omului în legătură cu intenția Republicii Moldova de a deveni membru al Uniunii Europene. Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Statele Membre ale Acestora, pe de altă parte [1], semnat la Bruxelles la 27 iunie 2014 aprofundează și încorporează relațiile dintre țara noastră și U.E. și ne ajută la transformarea continuă a Republicii Moldova într-o țară europeană modernă. Negocierile pe marginea Acordului de Asociere au început în 2010 și au fost finalizate în mod substanțial la 25 iunie 2013, iar Acordul a fost parafat pe 29 noiembrie 2013, însemnând un vot de încredere pentru Republica Moldova.

Conform concepției tradiționale, dreptul statului de a acorda protecție diplomatică se bazează pe legătura de cetățenie dintre persoana prejudiciată și stat, protecția diplomatică fiind cea mai importantă consecință a cetățeniei [23, p.506]. Astfel, statul nu poate să acorde protecție diplomatică sau să susțină reclamația unui individ dacă acesta nu posedă cetățenia sa.

Definind noțiunea de "cetățenie", menționăm că aceasta reprezintă legătura politico – juridică permanentă dintre o persoană fizică și un stat, care generează și exprimă totalitatea drepturilor și obligațiilor reciproce dintre persoană și statul al cărei cetățean este [21, Popescu D., p.82-83; 21, Burian A., p.196-197].

Însuși definiția cetățeniei face obiectul multor controverse în sens juridic, deoarece poate fi privită din mai multe aspecte, ceea ce este susținut de savanții în domeniu.

Marshall, 1973 definea cetățenia fiind „statutul acordat tuturor celor care sunt membrii efectivi ai comunității. Cei care beneficiază de acest statut sunt egali in ceea ce privește respectarea drepturilor si obligațiilor consecutive. Cetățenia presupune un sens direct al apartenenței la comunitate bazat pe loialitate față de civilizația pe care o împărtășesc în comun. Este loialitatea unor persoane libere dotate cu drepturi si protejate de o legislație comună" [10].

Statutul de cetățean conține o valoroasă evoluție istorică. În Grecia Antică, care a inventat *polisul*, „comunitatea cetățenilor", înseamnă adunarea tuturor membrilor, indiferent de origine, rang, funcție, asocierea semenilor pentru rezolvarea treburilor comune, participarea tuturor la exercitarea puterii. În Roma Antică, cetățeanul dispune de drepturi politice, civile si personale, intră cu statul într-un contract de participare. Ideea de cetățenie a apărut încă din epoca modernă la filozofii și specialiștii în dreptul natural. În concepția modernă, cetățeanul are un statut juridic, are drepturi și îndatoriri, de asemenea se distinge printr-un ansamblu de calități morale [11, p.87].

Cetățenia oferă fiecărui cetățean al unui stat membru o nouă identitate și anumite drepturi specifice, pe lângă drepturile fundamentale ale omului. În general cetățenia presupune apartenența la o comunitate, ceea ce presupune drepturi si obligații. Primul drept este acela de a avea posibilitatea stabilirii legii, iar îndatorirea este aceea de a respecta legea, exercitându-și libertatea, organizându-și relațiile cu ceilalți in cadrul definit de lege [28, p.46].

Cetățenia este eficientă atunci când asigură accesul la trei tipuri principale de drepturi: componența civilă, componența socială, și componența politică. Cetățenia înseamnă în același timp un statut și un rol juridic. Ca statut juridic - cetățenia reprezintă ansamblul de drepturi si libertăți pe care statul le acordă cetățenilor săi, un echilibru de drepturi și îndatoriri, un contract civic între stat și individ.

Trebuie menționat că naționalitatea și cetățenia sunt două concepte juridice diferite, chiar dacă în general dependente. P.Legarde și H.Battefil defineau naționalitatea ca "apartenența unei persoane la populația constitutivă a statului", în timp ce cetățenia apare ca statut al cetățeanului, conferindu-i o serie de drepturi și obligații fată de stat, în vederea participării la suveranitatea acelui stat [12, p.203].

În opinia lui I. I. Lukașuc cetățenia este legătura juridică dintre o persoană și stat, legătura ce determină drepturi și obligații reciproce [30, p.369]. Pe când V. Popa, consideră că cetățenia este „legătura politică și juridică permanentă, nelimitată în timp și spațiu, dintre persoane fizice și stat, legătură ce semnifică apartenența acestora la stat și se exprimă prin ansamblul drepturilor și obligațiilor reciproce pe care statul le garantează".

În această ordine de idei, putem concluziona un șir de elemente constitutive comune în definițiile de mai sus:

1) Faptul că savanții se referă la „persoane fizice" și „stat";
2) Multitudinea de drepturi și obligații [8, p.47].

În scopul realizării protecției diplomatice, statul național reprezintă statul, cetățenia căruia persoana a solicitat-o prin naștere, *bona fide* sau oricare metodă care nu contravine dreptului internațional. Posesia cetățeniei creează o dublă prezumție: faptul că a fost dobândită în conformitate cu normele interne și trebuie recunoscută în scopuri internaționale [8, p.48].

În timpul anilor 1990, conceptul de cetăţenie a fost dus încă şi mai departe, introducând noţiunea de „cetăţenie multidimensională" şi creând o legătură directă între cetăţeni şi identitate. În acest sens, s-a încercat să se reacţioneze la recentele dezvoltări cum ar fi integrarea europeană, globalizarea, migraţia şi consecinţele lor politice, sociale, economice, culturale şi ecologice [6].

Din cele expuse putem observa că deși dobândirea cetățeniei este o chestiune de drept național, protecția diplomatică ține de dreptul internațional. În rezultat, cetățenia capătă relevanță în dreptul internațional, deoarece legile statului referitoare la cetățenie trebuie să fie în concordanță cu principiile și normele dreptului internațional, adică statul nu are drept absolut de a determina cetățenia persoanei fizice [8, p.48]. Această poziție este consfințită de către Curtea Internațională de Justiție în cauza Decretelor cu privire la cetățenia în Tunis și Maroc [5], ce declarând că problema acordării cetățeniei are un caracter relativ și depinde de dezvoltarea relațiilor internaționale.

Dreptul statului de a acționa la discreția sa poate fi limitat de obligațiile asumate de acesta, adică regulile dreptului internațional limitează jurisdicția statului. Acest fapt este în contrazicere cu art. I al Convenției de la Haga privind reglementarea unor probleme ce țin de conflictul de legi cu privire la cetățenie [15], ce stipulează că statul are dreptul de a determina, conform legilor interne, cine sunt cetățenii săi, și în același timp aceste legi trebuie sa nu contravină convențiilor internaționale, presupunând faptul că acordarea cetățeniei are consecințe și asupra altor state.

Cetățenia Uniunii Europene (U.E) a fost introdusă de Tratatul de la Maastricht (semnat în 1992, intrat în vigoare din 1993), fiind complementară cetățeniei naționale și conferind drepturi, cum ar fi dreptul de a vota în alegerile europene, dreptul la libera circulație și dreptul la protecție consulară din partea ambasadelor altor state ale Uniunii Europene [7].

Dreptul la protecție diplomatică și consulară este un angajament asumat de către toți membrii U.E. în temeiul unui tratat internațional, și anume este consacrat prin dispozițiile art. 8C (20) din Tratatul C.E. [27]. Conform acestor dispoziții, orice cetățean al Uniunii Europene beneficiază, pe teritoriul unei terțe țări în care statul membru al cărei resortisant este nu dispune de reprezentare, de protecția autorităților diplomatice și consulare ale oricărui stat membru, în aceleași condiții ca naționalii statului respectiv. Statele membre vor stabili între ele regulile necesare și vor angaja negocierile internaționale cerute în vederea asigurării acestor protecții.

Astfel, din analiza textului de lege rezultă anumite aspecte, si anume:

1) beneficiar al acestui drept poate fi orice cetățean al Uniunii aflat pe teritoriul unei alte țări decât cea al cărei resortisant este.

2) statul al cărei resortisant este cetățeanul respectiv nu dispune de reprezentare pe teritoriul țării în care se afla cetățeanul.

3) protecția poate fi acordată de autoritățile diplomatice si consulare ale oricărui stat membru care dispune de reprezentare în statul pe teritoriul căruia se află cetățeanul. Astfel, alegerea autorităților unui stat membru pentru a acorda protecție este lăsată la latitudinea cetățeanului beneficiar.

4) conținutul dreptului de protecție diplomatică și consulară este același ca și în cazul drepturilor acordate propriilor cetățeni de autoritățile sesizate.

În general, protecția se referă la: asistența socială în caz de deces, asistența sanitară în caz de accident sau boală gravă, asistența juridică în caz de arestare, repatrierea, [27] etc.

Cu referire la protecția diplomatică, legătura de cetățenie presupune implicarea a mai multor elemente, printre care se regăsește atribuirea unei cetățenii ca legătura dintre persoana fizică și stat (nașterea sau naturalizarea). Din perspectiva dreptului internațional, pe parcursul dobândirii cetățeniei pot apărea anumite divergențe, și anume: în cazul naturalizării, legătura trebuie să fie „efectivă" și „reală" [18]. Este necesar de demonstrat că legătura de cetățenie este validă și a fost dobândită într-un mod corespunzător.

Dreptul internațional public operează cu două moduri de dobândire a cetățeniei: dobândirea originară a cetățeniei prin naștere și modul de dobândire derivat, cum ar fi spre exemplu dobândirea la cerere a cetățeniei unui stat, sau dobândirea cetățeniei în cazul succesiunii de state.

În scopul protecției diplomatice, nașterea și naturalizarea - reprezintă legături general acceptate și suficiente pentru acordarea cetățeniei [8, p.49]. În acest sens, aceste două legături sunt primare dintre un stat și individ.

Aceste aspecte încercăm să le dezvoltăm în cele ce urmează, importanța acestora este dată de influenţa lor în legislaţia ce reglementează cetăţenia pe plan intern.

1) Dobândirea originară a cetăţeniei din perspectiva dreptului internaţional public

Dobândirea originară a cetăţeniei leagă statul [29, p.65] de două mari principii: *ius sanguinis* şi *ius soli*. Dobândirea originară nu presupune un acord de voinţă al individului care o primeşte, acesta este prezent în cazul dobândirii cetăţeniei prin mijloacele derivate, cum ar fi cazul dobândirii cetăţeniei prin căsătorie. Ambele principii, *ius sanguinis*, fiind caracteristic mai mult pentru Europa, America Latina, și state în care se vorbește oficial în engleză, cât şi *ius soli* sunt principii unanim acceptate de către doctrinarii de drept internaţional public în domeniul reglementării cetăţeniei. În cazul aplicării principiului de ius sanguinis, statul oferă copilului cetăţenia în baza cetăţeniei părinţilor, astfel că locul naşterii copilului nu reprezintă importanţă pentru stat [17, p.113].

a. Principiul *ius sanguinis*

Statul, prin aplicarea principiului de *ius sanguinis* are posibilitatea de a acorda cetăţenia copilului născut din cel puţin un părinte [19, p.90] ce-i deţine cetăţenia. De aici, observăm că nu este obligatoriu ca ambii părinţi să deţină aceeaşi cetăţenie.

b. Principiul *ius soli*

Acest principiu are importanță pentru dobîndirea originară a cetățeniei, importanţă având locul naşterii individului. Statul are competenţa recunoscută de către dreptul internaţional public de a acorda cetăţenia fiecărui individ ce se naşte pe teritoriul acestuia. Nu este important ca părinţii să deţină sau nu cetăţenia acelui stat. De obicei, statele care sunt interesate de populare teritoriului său adoptă principiul de *ius soli* pentru acordarea cetăţeniei, pentru că astfel copiii care se nasc pe teritoriul respectivului stat sunt cetăţeni ai acestuia. De asemenea, acest principiu este folosit de către stat, pentru a se evita situaţia în care un individ se naşte apatrid.

În ceea ce ține de domeniul protecției diplomatice, putem identifica o excepţie [14, p.287] a aplicării principiului de *ius soli*, şi anume faptul că acest principiu nu produce efecte în cazul copiilor personalului misiunilor diplomatice şi consulare care se nasc pe teritoriul statului de *ius soli* unde părinţii acestora se află în misiune. Un argument solid în acest sens este adus de atributul special extrateritorial al serviciului diplomatic şi consular, argument ce este întregit de faptul că nu poate fi realizată o legătură reală între copilul unui diplomat şi statul pe lângă care diplomatul este acreditat [17, p.114]. Această regulă era prevăzută şi în art. 5 al Research in international law – nationality, document cunoscut în literatura de specialitate de drept internaţional public şi drept Proiectul "The Harvard Law School Immigration Project" [26], prin care se arată că: „statul nu poate oferi cetățenia după principiul *ius soli* la naștere unei persoane născute pe acest teritoriu, dacă această persoană este copilul străinului care are imunitate diplomatică pe teritoriul acelui stat sau nu este supus jurisdicției acestuia" [2, p.13]. Regula dată a fost înscrisă în două protocoale opționale la Convenţiile de la Viena asupra dreptului diplomatic şi consular [22], astfel încât majoritatea statelor ce aplică principiul de *ius soli* în domeniul acordării cetăţeniei s-au conformat acestei reguli, ratificând aceste protocoale.

În scopul protecţiei diplomatice pe care statele sunt obligate să o acorde propriilor cetăţeni, se întâlnesc probleme cel mai des în cazul persoanelor care deţin mai multe cetăţenii, ceea ce la noi în țară este des întâlnit. Totuşi, în domeniul acordării protecţiei diplomatice s-a cristalizat principiul efectivităţii cetăţeniei, care însă nu produce efecte decât în cazul dobândirii derivate a cetăţeniei. Alexandru Jădăneanţ [17] consideră că ar fi necesar ca statele să convină la nivel internaţional asupra unor condiţii foarte exacte care trebuie a fi îndeplinite pentru a se putea obţine cetăţenia după principiul de *ius soli*, pentru a nu apărea probleme în domeniul acordării protecției diplomatice. Dreptul internaţional public nu cunoaşte încă astfel de condiţii.

Şi în cazul acordării cetăţeniei potrivit regulilor de *ius sanguini* pot interveni anumite probleme. Statul de *ius sanguini* nu condiţionează acordarea cetăţeniei individului de naşterea lui pe teritoriul său. În rezultat, părinţii sunt imigranţi într- un stat de *ius soli*, astfel încât copii primesc şi cetăţenia statului de *ius sanguini*, lucru care se poate întâlni la multe generaţii. Aceşti cetăţeni ai statului de *ius sanguini* sunt de fapt nişte „străini" ai acestuia [17, p.118].

The Harvard Law School Immigration Project [26] menționat anterior, propunea statelor o soluţie de a propune statelor de *ius sanguini* încetarea acordării cetăţeniei în mod originar potrivit acestui principiu individului născut pe teritoriul unui stat terţ, dacă şi părinţii acestuia s-au născut pe teritoriul statului terţ. Propunerea a rămas la stadiu de proiect.

2) Pe lângă modul originar de dobândire a cetăţeniei întâlnim şi situaţii ulterioare naşterii prin care un individ dobândeşte cetăţenia unui stat - naturalizare sau căsătorie.

Efectivitatea cetăţeniei nu reprezintă o limitare din punct de vedere juridic a suveranităţii statutului de a adopta orice model sau element în dreptul cetăţeniei. Statele sunt îndemnate să acorde doar atunci cetăţenia, când poate fi probată o legătură strânsă între individ şi stat. Statele care nu aplică această recomandare sunt libere să aibă această atitudine, singura problemă ce poate apărea este în cazul coliziunii multiplelor cetăţenii în domeniul protecţiei diplomatice [26].

Cauza Nottebohm (Liechtenstein v Guatemala), este considerată de mulți teoreticieni o dovadă autoritară a obligativității prezenței unui legături de cetățenie reale și efective, atât în cazul dublei cetățenii, cât și în cazul în care persoana lezată este cetățeanul unui singur stat. În acest sens, C.I.J., a declarat: „În conformitate cu practica statelor, hotărârile instanțelor de judecată și arbitraj, precum și doctrină, cetățenia reprezintă legătura juridică, la baza căreia se află o faptă socială de atașament, precum și existență, interese și sentimente, alături de prezența drepturilor și obligațiilor reciproce...." [18, p.23].

Friedrich Nottebohm, cetățean german, s-a stabilit în Guatemala în anul 1905 şi a locuit acolo aproximativ 34 de ani, păstrând relațiile de familie şi afaceri în Germania. În anul 1939, în urma unei călătorii în Europa, a obținut cetățenia Principatului Liechtenstein, prin naturalizare dar într-un mod considerat discutabil deoarece presupunea plata unei anumite sume de bani, a unei taxe anuale şi prestarea unui jurământ de credință. Legea germană de la acea vreme prevedea că cetățenia germană se pierde în cazul în care persoana în cauză dobândeşte o altă cetățenie, astfel că potrivit acesteia la data la care Nottebohm a dobândit cetățenia Principatului Liechtenstein el a pierdut cetățenia germană. Nottebohm s-a întors în Guatemala cu paşaport emis de autoritățile statului Liechtenstein. După război, în anul 1949, Guatemala a confiscat averea lui Nottebohm sub pretextul că, la data când Guatemala era în război cu Germania, Nottebohm avea cetățenie germană. În anul 1951, Liechtenstein-ul a cerut Curții Internaționale de Justiție restituirea averii şi repararea prejudiciului pentru măsurile luate de Guatemala împotriva lui Nottebohm. Prin decizia sa din 6 martie 1955, C.I.J. a respins cererea Liechtenstein-ului considerând că Nottebohm nu era legat suficient şi efectiv de Liechtenstein pentru ca acestă situație să producă efecte în dreptul internațional public.

Concluzii

Din cele expuse, putem concluziona că obligativitatea unei legături de cetățenie reală și efectivă reprezintă o problemă esențială abordate în cadrul protecției diplomatice, în contextul dreptului internațional, cauza Nottebohm (Liechtenstein v Guatemala) jucând un rol esențial. Literatura din domeniul, ține să ia cauza dată ca punct de plecare, deși doctrina nu susține principiul nottebohm în mod uniform anume pentru cazurile ce exclud limitele dublei sau multiplei cetățenii.

W.K. Geck [13, p.1050] și C. Parry [20, p.707] nu consideră cerința unei legături efective drept normă a dreptului internațional. În opinia acestora, de cele mai dese ori, între stat și individ care obțin cetățenia prin *jure soli* și *jure sanguini* practic nu există nici o legătură, iar faptul ca aceasta să existe la naturalizare este foarte dificil. În viziunea lui I. Brownlie această „regulă" joacă rolul unui principiu general care poate fi aplicat în diferite cazuri și nu are tangență cu dubla cetățenie [4, p.349, p.364].

Aplicarea principiului cetățeniei efective, înaintat în cauza Nottebohm (Liechtenstein v Guatemala), într-un mod subminează doctrina protecției diplomatice, deoarece într-un fel privează oamenii de a se bucura de aceasta.

În concluzie menționăm, că funcția cetățeniei este de a fixa interesul legal al statului atunci când cetățenii săi, care demonstrează o legătură suficientă cu statul, au fost lezați în drepturi pe teritoriul altui stat. Statul va acorda protecție diplomatică doar persoanelor ce posedă cetățenia sa, legătura de cetățenie fiind condiția de bază a protecției diplomatice [9, p.55].

În lipsa unor acorduri interstatale sau bilaterale care ar reglementa problemele cetățeniei, care să justifice demersul, numai legătura de cetățenie dă statului dreptul de a acorda protecție diplomatic [3, p.250].

În general, instituția protecției diplomatice servește în anumite scopuri esențiale societății internaționale, reprezentând un drept al statului de a acţiona prin mijloace diplomatice şi paşnice în scopul apărării intereselor cetăţenilor săi peste hotarele ţării, care au fost prejudiciaţi sau li s-au încălcat drepturile fundamentale.

În particular, ea facilitează mișcarea indivizilor, bunurilor, capitalului și serviciilor peste hotarele statelor, astfel promovând relațiile economice internaționale și asigurând drepturile omului.

Între drepturile omului și protecția diplomatică există o interacțiune foarte constructivă, deoarece ambele au același scop – garantarea și protecția drepturilor indivizilor consacrate în dreptul internațional.

Protecția diplomatică reprezintă multe avantaje atât pentru statul național, cât și pentru asigurarea drepturilor cetățenilor săi, necesitând a fi păstrată, fiind o metodă contemporană de protecție și asigurare a drepturilor naționalilor, care reprezintă o instituție recunoscută de dreptul internațional cutumiar, având o valoare importantă pentru protecția drepturilor cetățenilor. De asemenea, ea constituie un drept discreționar al statului, pentru că acordul sau refuzul protecției diplomatice, precum și metoda aplicabilă aparține deciziei statului, iar regulile protecției diplomatice sunt strâns legate de principiile de bază a relațiilor interstatale și de dreptul internațional pentru că contribuie la relațiile diplomatice între state și asigurarea drepturilor omului.

Statul național este responsabil de acțiunile cetățenilor săi pe teritoriul altor state, și în același timp își protejează cetățenii, de aceea protecția diplomatică este unica metodă contemporană în protecția internațională a cetățenilor unui stat pe teritoriul altui stat. Cetățeanul prejudiciat este considerat drept beneficiar al dreptului internațional, deoarece se exercită protecția atât a intereselor individuale a cetățenilor cât și se realizează dreptul statului.

În procesul de codificare a domeniului protecției diplomatice s-au elaborat de către Comisia de Drept Internațional a ONU (1947) [16] articole care vizează diferite aspecte a protecției diplomatice, însă nefiind materializate într-o convenție.

Considerăm eficientă elaborarea unei convenții cu privire la protecția diplomatică în baza acestor articole, care ar acorda un ajutor substanțial pentru a nu se crea situații de confuzie în ceea ce ține de procedură, noțiune, metode, și condiții de acordare a protecției diplomatice, obținând respectul întregii societăți internaționale.

Referințe

1. Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Statele Membre ale Acestora, pe de altă parte. http://www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf .
2. American Journal of International Law (AJIL) nr. 23. Supplement Special Number. Draft conventions and comments on nationality, responsibility of states for injuries to aliens, and territorial waters, Prepared by the Research in International Law of the Harvard Law School, April 1929. https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/issue/018CE0C11DA9FDE752E7751BF6D33928.
3. Anghel, I. M., Dreptul diplomatic și consular, ediția a II-a, volumul I, Editura Lumina Lex, București, 2002.
4. Brownlie, I., The relations of Nationality in Pubic International Law, B.Y.I.L, 1963, vol. 44.
5. Cauza Decretele de naţionalitate emise în Tunisia şi Maroc (Regatul Unit c. Franţei), avizul conlustaliv din 7 februarie 1923. http://www.icj-cij.org/pcij/serie_B/B_04/Decrets_de_nationalite_promulgues_en_Tunisie_et_au_Maroc_Avis_consultatif_1.pdf.
6. Cetățenia în Europa. https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668065/Chapter1.pdf/a6794963-b7c9-479e-80ef-c60429597377.
7. Cetățenia Uniunii Europene (UE), https://ro.wikipedia.org/wiki/Cet%C4%83%C8%9Benia_Uniunii_Europene
8. Cucoș Diana, Acordarea Protecției Diplomatice cetățenilor naționali, Legea și Viața, 2004, nr.1.
9. Cucoș Diana, Protecția Diplomatică a Naționalilor în Dreptul Internațional Public, Chișinău, 2007.

10. Donoghue Jed, White Bob. The Sociology of Knowledge, Citizenship and the Purification of Politics. Sociology Mind 2013. Vol.3, No.1, 16-18 Published Online January 2013 in SciRes. http://file.scirp.org/pdf/SM_2013011614583448.pdf
11. Ferréol Gilles, Identitatea,cetatenia si legaturile sociale. Iasi, Ed.Polirom, 2001.
12. Garot Marie José, La citoyenneté de l'Union Européenne, Paris, Ed.L'Harmatton, 1999.
13. Geck, W. K., „Diplomatic Protection", în: R. Berhardt (ed.), Ecyclopedia of Public International Law, 1992, Vol.I.
14. Guggenheim, P. - Lehrbuch des Völkerrecht, unter Berücksichtigung der internationalen und schweizerischen Praxis, ed. Verlag für Recht und Gesellschaft, Basel, 1948.
15. Hague Convention on Certain Questions relating to the Conflict of Nationality Laws, 1930, Haga. http://eudo-citizenship.eu/InternationalDB/docs/Convention%20on%20certain%20questions%20relating%20to%20the%20conflict%20of%20nationality%20laws%20FULL%20TEXT.pdf
16. International Law Commission was established by the General Assembly, in 1947. http://legal.un.org/ilc/
17. Jădăneanţ Alexandru, „Câteva consideraţii asupra dobândirii cetăţeniei din perspectiva dreptului internaţional", 2009. https://ru.scribd.com/doc/265854929/Anale-1-2009-Cateva-Consideratii-Asupra-Dobandirii-Cetateniei-Din-Perspectiva-Dreptului-International-1.
18. Joseph, C., Nottebohm case (Liechtenstein v Guatemala), I.C.J., Reports, 1955. http://www.icj-cij.org/files/case-related/18/018-19550406-JUD-01-00-EN.pdf.
19. Kimminich, O; Hobe, S; - Einführung in das Völkerrecht. Tübingen, Ed. Francke, 2000.
20. Parry, C., Some considerations upon the protection of Individuals in International Law, R.C.A:D.I., 1956-II, vol. 90.
21. Popescu Dumitra, Drept internațional Public, ed. Universității Titu Maiorescu, București, 2005; Burian Alexandru, Balan Oleg, Serbenco Eduard, Drept internațional public, ediția a II-a, Chișinău, 2005.
22. Protocolul opțional la Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, referitor la soluționarea obligatorie a diferendelor, adoptat la Viena la 18 aprilie 1961. https://lege5.ro/Gratuit/gezdinzthe/protocolul-optional-la-conventia-de-la-viena-cu-privire-la-relatiile-diplomatice-referitor-la-solutionarea-obligatorie-a-diferendelor-adoptat-la-viena-la-18-aprilie-1961
23. Randeizhofer, A., Nationality, în: R. Bernhardt (ed.), Encyclopedia of Public International Law, 1997, vol. III.
24. Rezoluția 40/144 a Adunării Generale a ONU din 13 decembrie 1985. Declaraţia cu privire la drepturile indivizilor care nu sunt cetăţeni ai ţarii de reşedinţă. http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r144.htm
25. Rezoluția 45/158 a Adunării Generale a ONU din 18 decembrie 1990. Convenţia internaţională cu privire la protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi a membrilor familiilor acestora. http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r158.htm.
26. The Harvard Law School Immigration Project. https://orgs.law.harvard.edu/hip/
27. Tratatul de la Maastricht privind Uniunea Europeană. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0026.
28. Vrabie Mihaela, Cetatenie si drepturi europene. Bucuresti, Ed.Tritonic, 2007.
29. Ziemske, B. (Hrsg.) - Staatsphilosophie und Rechtspolitik, Festschrift für Martin Kriele, ed. C.H. Beck, München, 1997.
30. Лукашук, И. И., Международное право, Общая часть: Учебник, 2-е издание, перераб. И доп., Издательство БЕК, Москва, 2001.